

Anne Nevgi
anne.nevgi@helsinki.fi

Käänteinen opetus haastaa oppimisen tilat

Yliopisto-opetusta on kehitetty monin tavoin viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana tukemaan opiskelijan oppimista. Sosio-konstruktivistiset oppimisteoriat painottavat opiskelijan oppimista opetuksen keskeisenä lähtökohtana ja yliopistopedagogisessa koulutuksessa korostetaan opiskelijälähtöistä opetusta. Tieto- ja viestintätekniikan kehitys on tuonut monet uudet teknologiat ja verkko-ympäristön opetukseen ja verkko-opetus sekä sulautuvat opetus ovat tulleet osaksi perinteistä yliopisto-opetusta. Nyt yliopistoissa panostetaan opetuksen kehittämiseen digitaalisen teknologian keinoin, ”digiloikkaan” pyritään kehittämällä opetussuunnitelmia ja opetusmenetelmiä niin, että monipuolisempi digitalisaation hyödyntäminen tukee oppimista mahdollistaessaan ajasta ja paikasta vapaaman opetuksen ja opiskelun.

Opetussuunnitelmien kehittämisessä on vahvasti nousut esiin opetuksen muuttuminen käänteiseksi (engl. flipped classroom). Tämä muutos edellyttää myös opetuksen ja oppimisen tilojen kehittämistä sellaiseksi, että ne soveltuvat paremmin tällaiseen opetukseen. Perinteinen suuri luentosali mahdollisti aikoinaan suurten opiskelijamassojen samanaikaisen osallistumisen luennolle, mutta käänteisen opetuksen ja digitaalisaation myötä suuret luentosalit perinteisine luentoineen eivät palvele enää tämän päivän oppimisen ja opetuksen tarpeita. Oppimateriaalit ovat saatavilla digitaalisina ja luennot voidaan muokata esimerkiksi lyhyiksi videoiksi, joita opiskelijat voivat joko yksin tai ryhmänä opiskella itsenäisesti ennen lähiopetustilannetta. Opettajan tehtävä muuttuu tämän myötä vaativammaksi, koska opiskelijat valmistautuvat ennalta opetustilanteisiin ja opettajan tulee pystyä kohtaamaan monet kysymykset ja selvittää hankalia teoreettisia käsitteitä.

Käänteinen opetus edellyttää myös opetuksen ja oppimisen tilojen uudelleen ajattelua tilahallinnollisesti. Perinteisesti yliopistoissa opetustilat muodostavat omat erilliset kokonaisuutensa ja opiskelijoiden opiskelutilat sijaitsevat kirjastoissa, luentosaleissa ja opiskelijoiden omissa ryhmätyötiloissa. Miten tieteelliset kirjastot pystyvät vastaamaan näihin tarpeisiin? Miten yliopistojen tulisi vastata opiskelijoiden tarpeisiin? Opiskelijat tarvitsevat enemmän useita erilaisia ja eri kokoisia tiloja sekä ryhmässä työskentelyyn että itsenäiseen opiskeluun. Opetustilat varataan yliopistoissa opetusta varten ennalta lukuvuoden opetussuunnitelmien mukaisesti. Lukujärjestysohjelmilla

pyritään saavuttamaan opetustilojen mahdollisimman tehokas käyttö, mutta tuloksena saattaa olla silti opetuksen kannalta epätarkoituksenmukaisia tiloja, kuten auditorio tai muu luentosali-tyyppinen tila ryhmässä työskentelyyn.

Fyysiset opetustilat ovat yleensä edelleen perinteisen opettajakeskeisen opetuksen mukaisesti sisustettuja, joissa seminaarihuoneen tai luokkatilan edessä on valkokangas Power Point -luentoja varten, ja kankaan taakse on saattanut jäädä vielä vanha liitutaulu tai uudempi valkotalu. Tila rakentuu selkeästi opettajavetoiseksi, eikä tue monipuolisten opetusmenetelmien käyttöä opetuksessa. Käänteinen opetus edellyttää siis yliopistojen fyysisten opetustilojen muuntamista ja kehittämistä joustaviksi oppimistiloiksi, joissa on mahdollista hyödyntää digitaalista teknologiaa opiskelussa, mutta jotka tarjoavat myös tavallisia valkotaluja tai valkomaalilla maalattuja seiniä yhteiseen pohdiskeluun, ideoiden työstämiseen ja kehittelyyn. Opetuksen fyysinen tila on suunniteltava uudelleen sellaiseksi, että se mahdollistaa sekä yksin työskentelyn, ryhmässä oppimisen että kaikkien keskittymisen kuuntelemaan yhteisesti yhtä puhujaa.

Lehtemme on palvellut yliopiston opettajia ja opetuksen kehittäjiä julkaisten opetuksen kokeiluja ja kehittämistä koskevia artikkeleita. Näissä artikkeleissa on jaettu opetuksen uusia käytäntöjä kuten ryhmäopetuksen ja yhteisöllisen oppimisen menetelmien käyttöä opetuksessa, verkko-oppimisympäristöjen hyödyntämistä monin eri tavoin yliopisto-opetuksessa ja kokemuksia ongelmalähtöisestä opetuksesta.

Myös nyt ilmestyvässä numerossamme on monia todella kiinnostavia opetuksen kehittämistä koskevia artikkeleja. Tekstejä lukiessani aloin pohtimaan millaista muutosta opetuksen kehittäminen edellyttää myös yliopiston fyysisiltä opetus- ja oppimisympäristöiltä. Mirja Lönegrenin artikkeli *Käänteinen opetus graafisen suunnittelun koulutuksessa* esittelee kiinnostavan kokeilun käänteisen luokahuoneopetuksen toteutuksesta. Hidas opettajavetoinen ohjelmisto-opetus muuttui opiskelijoiden aktiiviseksi ja omatoimiseksi työskentelyksi ja tilaa tuli keskusteluille ja yksilölliseen ohjaamiseen. Pekka Koskinen, Jussi Maunuk-sela, Heli Lehtivuori, Joni Lämsä ja Topi Löytäinen esittelevät artikkelissaan fysiikan opetuksessa kehittämäänsä toimintamallia, joka siirtää oppimisen ulos luokahuoneesta ja käänteisen luokahuoneen opetuksen periaatteita so-

veltaen siirtää oppisisältöihin perehtymisen videoiden ja oppikirjan avulla tapahtuvaan itsenäiseen perehtymiseen, jota seuraa ryhmässä oppiminen ja ongelmien ratkaiseminen. Lopuksi on mahdollista pienryhmän tavata opettaja, ja ryhmä voi keskustella ja pohtia opettajan kanssa rauhallisesti ja kiireettä. Vaikka he eivät artikkelissaan suoraan mainitse kyseessä olevan käänteisen luokkahuoneen opetusmalli, niin esitelty toimintamalli noudattaa käänteisen luokkahuoneen periaatteita.

Muut opetuksen kehittämistä ja kokeiluja koskevat artikkelit esittelevät muun muassa ryhmässä oppimisen soveltamista kandidaatintutkielman ohjaamiseen (Leila Paavola-Ruotsalainen ja Anneli Yliherva: *Yhteistoiminnallinen alkusoitto kandidaatintutkielmalle*) ja ryhmätyön käyttämistä ryhmätyötaitojen kehittymisen tukena aikuiskasvatustieteen perusopintojen opinnoissa (Nina Haltia: *Ryhmätyö oppimistapana yliopistossa*). Näissä artikkeleissa tuodaan esille yhteisöllisen oppimisen merkitys oppimisen tukena. Myös muissa opetuksen kehittämistä ja kokeiluja koskevissa artikkeleissa nousivat nämä samat teemat monin eri tavoin esiin kuten verkko-opetuksen ja digitaalisuuden kehittämisessä (Elisa Luomaranta, Tiina Böös, Tapio Anttonen, Hanna Laitinen, Anneli Mörä-Leino ja Kirsti Kasila: *Opiskelijoiden hyvinvointia edistävän verkkosivuston luominen opiskelijajohtoisella projektilla*) tai autenttises-

sa oppimisympäristössä opiskelu yhdessä ryhmän kanssa (Jonna Koponen ja Helena Kantanen: *Pedagogit viidakossa – Intoa opetuksen kehittämiseen luontorasteilta*; Santtu Eklund, Oscar Lassenius ja Mikko Streng: *Pedagoginen menetelmäpakki mukana Hürtgenwaldiin – mars!*).

Tämän numeron tieteellinen artikkeli, jonka ovat kirjoittaneet Mari Kangasniemi ja Mari Murtonen, käsittelee vastuullista opiskelijaa ja millaisia opiskelutaitoja vastuullisella opiskelijalla on ja miten vastuullinen opiskelija toimii erilaisissa opiskelutilanteissa. Vastuullisuuteen liittyivät vahvasti erilaiset geneeriset taidot ja eettiset taidot. Eettisistä taidoista nousee esiin vuorovaikutuksen eettisyys ja tieteellisen työskentelyn rehellisyys. Eettisissä taidoissa painottuu vahvasti myös ryhmässä toimiminen ja yhteisöllisyys, vastuu muista ryhmän jäsenistä. Käänteinen opetus tukee myös opiskelijan kehittymistä vastuulliseksi oppijaksi, sillä opetuksessa keskeistä on opiskelijan oma aktiivinen opiskelu ja opittaviin asioihin ja taitoihin perehtyminen heti opintojakson alusta lähtien.

Toivotan lukijoillemme antoisia hetkiä lehtemme artikkeleiden parissa!

Anne Nevgi
päätoimittaja